

in moraličen smrad po srenji, zamore duhovnika, če se drzne proti njemu postopati, zarad žaljene časti tožiti, in kaznovan bode težko grdobnež, marveč duhovnik! Kdo podpira duhovnika, če povzdigne glas zoper pijančevanje in ponočno voglarjenje? Nihče se več ne upa razbrzdanim pobalnikom strahú dati. Posebno robati so še mnogi, ki so se med vojaki liberalizma navzeli ter mislijo, da njim, ki cesarja služijo, ni več treba Bogu služiti! — Kdo brani kat. cerkev in veljavo duhovnega stanú zoper nagnjusno psovaje, natolcevanje umazanih liberalnih novin? Ni ga državnega odvetnika, ki bi se ganil zoper vsakdanje zasramovanje papeža, škofov, duhovnikov in kat. cerkve sploh. Kdo bi se toraj čudil, da se brezverstvo in spačenost če dalje bolj širi! Kdor se Boga več ne boji, koga se bo neki bal? In to je sad liberalizma, ki leze kot kužna bolezen z mest na kmete ter razdeva človeško družbo. In vi zdaj tirjate, da bi duhovščina, kterej spodkopavate vpliv v tisti meri, v kterej širite brezverstvo, prišla na pomoč! Pomoči poprej ne bo, dokler si svet v splošnjem razdoru ne bo skušil grenkega sadú, ki ga je brezverski liberalizem zaplodil. Na razvalinah društvenega reda bode svet, kakor pred 100 leti na Francoskem, spoznal, da brez krščanstva človeške družbe ohraniti ni mogoče!

Društva bi naj pomagala! Ravno proti kat. političnim društvam pa so vladni organi najbolj ostri, ko vendar vsako zmed njih le državi v prid dela držeč se gesla: Vse za vero, dom, cesarja!

Čudno je slednjič, da so gospodje odborniki med poglavitnimi uzroki javne nevarnosti celó prezrli premehko ravnanje s hudodelniki! Žid dr. Högnisman, eden vladi udanih Poljakov, je pred prazniki v državnem zboru naravnoč izrekel, da v Avstriji pravosodja več ni! In minister pravosodja ni mogel resnice odbiti, marveč se je nekako izgovarjal s tem, da menjka pravih ljudi! Zakaj jih neki menjka? — Zato menda, ker liberalizem tudi tukaj le podira.

Proti odborovemu poročilu je govoril g. Herman in liberalnim gospodom zopet resnico povedal, pa se ve da le bob ob steno metal. „Govorite“ — je rekel — „o nravni divjosti, godé se pa stvari, ki jo le pospešujejo. Kažete na gospodarski polom in na splošno obožanje, dela se pa marsikaj, kar vse to le množi. Kažete na napačni organtzem gospok, ne storite pa ničesar, da bi se popravil. Vabite duhovščino, da napake odvrča, na drugi strani pa spodkopavate duhovščini vpliv in veljavo in pomagate pridno, da duh sv. vere pri ljudstvu peša, kar je poglaviten uzrok množee se nevarnosti!“

Takó; povedali smo, kolikor premore liberalizem proti javni nevarnosti, in kako jalovi da so nasveti odborovi bili. Temu pristavimo k sklepu le še besede nemškega pesnika:

„Was in der Menschen schlichtem Verstand
Zweimal zwei — viero wird genannt,
Wird oft in Motiven herumgewunden,
Bis zweimal zwei — fünf man herausgefuden.“

Štajerski dež. zbor.

XXIII. in poslednja seja 16. jan. 1874. Kot namestnik dež. odbornika dra. Schreinerja je bil izvoljen s 35 od 48 glasov dr. Wretschko, kar je večina s „pravo“-klici do znanja vzela. Naj mu bo, vsaj je mnogo govoril v tem zasedanji! Fin. odbor predlagal je končne sklepe dež. proračuna za l. 1874. Vseh stroškov je 3,164.660 fl., dohodkov za 1,380.654 gld., manjka torej 1,784.006 gld. Ta primanjkljaj se založi po sklepu dež. zbora po 38 % razdelitvi k direktnim davkom in vsem državnim prikladam, kar znaša 1,655.502 gld. — Manjkalo bi torej še za 125.504 fl., fin. odbor pa ni nasvetoval za to višje oklade, ker je upati, da prevzame država stroške za tehniko, tako da bo v resnici le še manjkalo kakih 60.000 gld., kar se pa utegne poravnati s plačanjem dolžnih ostankov deželne oklade prejšnjih let.

Sprejel se je tudi sklep fin. odbora, da naj dež. odbor skuša vlado na to pripraviti, da privoli tudi naklado na posrednji davek od vina, sadnega mošta, piva in žganih tekočin, na kolikor se vsega tega v deželi povzije. To bi toraj deželna naklada na vžitnico bila. Posreduji davek znaša na leto do 10 milijonov. Dzdaj vlada v to ni hotela privoliti. Odbor je pa to predlagal gledé na to, da ima dežela od leta do leta večjih stroškov, da se direktni davek več povišati ne da, pri nasvetovanem davku pa bodo plačila tudi tiste zadevala, ki po večini direktnega davka nimajo.

Od leta 1869—1872 je še blizo 180.000 gld. deželne oklade na dolgu, v tem ko znašajo dolžni ostanki pri ces. davkih le 67.000 gld. Kakor razlaga deželno finančno ravnateljstvo, so uzroki tolikim ostankom: vremenske nezgode, slabe letine, živinska kuga, zarad ktere so se meje morale zapirati in sejmi ustavljati, kar je v gospodarskem oziru mnogo škodovalo. — Krivi so pa tudi davkarski uradniki, ki niso pri pobiranju davka natančno računili raznih deželnih, okrajnih in srenjskih priklad. — Gledé na to sklene dež. zbor po predlogu fin. odbora, da se naj deželnemu odboru v prihodnje vsako četrtletje predložijo izkazi zao stalih deželnih priklad, ako mogoče po posameznih okrajih. — Potrdijo se po predlogih fin. odboru računski sklepi pokojninskega zaklada za ljudske učitelje za l. 1871 in 1872 s proračunom za l. 1874. Koncem l. 1872 znašal je zaklad 88.268 gld. Za tekoče leto znašajo stroški 31.800 gld. in sicer: pokojnine za učitelje 25.000 fl., za učiteljske vdove 3000 gld., vzrejevalne podpore 1900 gld., drugi stroški 1900 gld. — Stroški se založijo s prihodki, ki znašajo 47.000 gld., torej za 15.000 gld. več kakor je stroškov. —

Vsa istina tega zaklada znašala je koncem preteklega leta 180.000 gld. — Sprejet je bil tudi sklep odborov, da naj dež. odbor skrbi, da preide pokojninski zaklad v upravo dež. odbora. Dozdaj jo ima dež. šolski svet.

V imenu posebnega odbora poroča dr. Gmeiner o vspehu posvetovanja zastran predloga grofa Platza, pozvedovati uzroke vedno večje javne nevarnosti in nasvetovati pomočkov proti njej. Vsa stvar je tako zanimiva, da smo jo v prvem članku posebe popisali; tukaj le dostavljamo, da ni vedla zbornica nič boljšega storiti, kakor da je deželnemu odboru naložila, da naj on sam pomaga kolikor premore, ali pa vlade naganja, da kaj stori. Po pravici je pa Herman temu nasproti rekel: „Povejte nam vendar pomočke, katerih bi se naj dež. odbor poprijel, da zlogu v okom pride.“ —

Sklepalo se je slednjič o predlogu Zschokovem, da se spremeni deželni ustav in volilni red, in Seidlnovem, da se prenaredi opravljeni red. Ker je namreč vsled postave od 2. aprila 1873 deželnim zborom vzeta pravica, izmed sebe voliti državne poslance ter so se vpeljale direktne volitve za državni zbor, je dosledno, da ustavski vse to iz deželnega reda zbrisejo. O tem kakor tudi o premembi opravljenega reda bi naj po predlogu odbora za srenjske zadeve poročal dež. odbor v prihodnjem zasedanju. — V imenu „pravne“ stranke izreče poslanec Karlon, da se in sicer zdaj še po večji pravici držijo tega, kar so v 8. seji 1870 izrekli, da namreč ne morejo pripoznati decemberskemu ustavu (1867) pravne veljave, toraj tudi ne prenaredbi tega ustava, iz ktere so se rodile neposredne volitve, marveč se opirajo na §. 19. deželnega reda, ki daje deželnim zborom pravico pošiljati poslance v državni zbor. Dr. Dominkuš je pokazal pri tej priliki, da še ni čisto slekel federalista. Predlagal je namreč, da se naj volilni red in volilna postava ne gledé na postavo o direktnih volitvah, ampak sploh prenaredi v tem smislu, da se volilni okraji bolj primeruo složijo, volilna pravica razširi na podlagi davka, posebno pa slovenskim okrajem, ki so zdaj krivično prikrajšani, več poslancev dovoli, volilna pravica žen uredi itd. — To vse bi res bilo potrebno, toda g. poslanec nam ne more zameriti, ako rečemo odkritosrčno, da bi bilo na zbornico veliko veči vtis napravilo, ko bi se bil blizo tako le izustil: Jaz in moji tovariši iz spodnjega Štajerskega se popolnoma strinjamo s poslancem Karlonom, to toliko več, ker smo Slovenci gledé volilne pravice za deželni in toraj tudi za državni zbor po krivici prikrajšani. — Tako bi bil odločno branil federalistično stalo, spodbil direktnim volitvam pravno moč in dokazal, da stojé tudi Slovenci na strani državne opozicije. — Z moledovanjem pri nemških ustavskih za pravice pa ne opravijo naši

poslanci čisto nič, kakor so tudi ta Dominkušev predlog ovrgli in sprejeli odborovega. Končamo poročila o delovanji dež. zbora s tem, da prijateljstvo naših poslancev razun Hermana z nemškimi ustavski ni rodilo v narodnem oziru najmanjšega sadu! Liberalna apatija trojice slov. poslancev proti konservativni stranki poštenih Nemcev, ki so tudi prijatelji naših narodnih pravic, je kriva, da samotarijo slov. poslanci zá se, in torej ne opravijo nič, ker odločujo v parlamentarnem delovanju le dobro organizirane večje stranke. Z liberalizmom pa ostanemo v deželnem kakor tudi v državnem zboru na cedilu, ker nam nemški liberalci nikdar pravični ne bodo, naj se še tako okoli njih ližemo in — pravo slovanško politiko zatajujemo!

Gospodarske stvari.

Kmetijski stroji,
njih dejanska korist in poraba.

II.

Clayton in Shuttleworth-ova ročna mlatilnica.

Nedavno odprla se je v Mariboru (v graškem predmestju štev. 91. poleg kolodvora južne železnice) zaloga kmetijskih strojev iz tovarne (fabrike) Clayton in Shuttleworth-ove na Angleškem, ki povsod slovi ter ima podružnic po Avstrijskem, Ogerskem, Vlaškem, Turškem, Buskem itd. Po prijaznosti gospoda Moliné-ja, voditelja mariborske podružnice, pregledali smo zalogo in nadaljujemo popis posamesnih strojev tem rajše, ker so res priprosti, jako dobri, čvrsti in tako nizke cene, da jih boljši kup nikjer ni dobiti. Na našo prošnjo je gospod voditelj stvar tako uravnal, da se bodo razni stroji na primernem prostoru javno poskušali, da se lahko vsakdo sam prepriča, koliko da so kos in kako se z njimi dela.

Da bodo bralci stvar ložje umeli, poskrbel je g. Moliné podobe posamesnih strojev. Začnimo z enim najvažnejših in najbolj potrebnih, z mlatilnico. — Delajo se ročne mlatilnice, na vlačilo (goepel) za konje ali vole, mlatilnice, ki jih ženejo v o d é, in slednjič p a r n e mlatilnice (Dampfdreschmaschine.)

Ročne mlatilnice, o katerih govorimo, se delajo po dvojnem načinu: z ameriškimi iglami (Stiftensystem) in z angleškimi laštami (Leisten-system.)

Na uni strani (fig. I.) narisana je iglična ali žeblična ročna mlatilnica.

Postavljena je na močno podnožje iz hrastovega lesa, ter ima iz kovanega železa valjec, (Walze, Trommel) 17" širok, ukrepčan z 8 laštami alj letvicami iz kovanega železja.*) Vsaka

*) To je: lastice so po dolgem valjcu vdelane, to pa zato, da je valjec prav krepek in vendar ne pretežek, ki bi ne sodil za ročno mlatilnico.